

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRAVNI FAKULTET

Serija “Pandemija i pravo”
Eseji, osvrti i komentari
br. 8/2020

Tahir Herenda, MA iur.
PANDEMIJA KAO ALAT ZA UČVRŠĆIVANJE MOĆI:
VLADAVINA DEKRETOM U MAĐARSKOJ

Sarajevo, 18. 5. 2020.

**PANDEMIJA KAO ALAT ZA UČVRŠĆIVANJE MOĆI: VLADAVINA DEKRETIOM U
MAĐARSKOJ**

UVOD

Pandemija Covida-19 stavila je gotovo sve svjetske države pred izazov bez presedana u mnogim oblastima njihovog djelovanja i organizacije. Ovaj tekst će se baviti jednim od ekstremnih primjera utjecaja koji je pandemija imala na jedan od najbitnijih aspekata državne organizacije – podjelu vlasti.

Formulisana i elaborirana u Montesquieovom *Duhu zakona* i Madisonovom *Federalističkom spisu br. 47*, podjela vlasti jedan je od temeljnih principa savremenih demokratskih ustava. Svrha podjele vlasti jeste sprečavanje koncentracije moći unutar jedne od grana vlasti, odnosno sprečavanje tiranskih tendencija.

Ipak, mnogi savremeni ustavi predviđaju situaciju u kojoj se stanovništvo države nalazi u opasnosti za čije je uklanjanje potrebno efikasno i brzo djelovanje, kroz prepoznavanje instituta vanrednog stanja. Vanredno stanje omogućava privremenu koncentraciju moći u rukama izvršne vlasti kako bi se opasnost što brže i skorije otklonila. Jasno je da postoji latentni konflikt između instituta vanrednog stanja i temeljnih demokratskih vrijednosti u koje između ostalih spada i podjela vlasti, te je dizajniranje ustavnih odredbi koje uređuju vanredno stanje postizanje kompromisa između kontinuiranog poštivanja temeljnih demokratskih principa, uz istovremeno omogućavanje efikasnog obračunavanja s krizom.

Kako bi adekvatno reagovale na izazove koje sa sobom nosi pandemija, osamdeset četiri države proglasile su vanredno stanje.¹ Ustavna uređenja vanrednog stanja značajno se razlikuju u pogledu širine i trajanja ovlaštenja koja se daju izvršnoj vlasti za vrijeme njenog trajanja te postojanja nadzora nad izvršnom vlašću. Pažnju javnosti posebno plijeni vanredno stanje u Mađarskoj zbog Zakona o zaštiti od koronavirusa kojim je Nacionalna skupština Mađarske ("Parlament"), u skladu sa Ustavom, prenijela izuzetno široka ovlaštenja izvršnoj vlasti.

¹ "Tracking tool – Impact of States of emergencies on civil and political rights" dostupno na: <http://ccprcentre.org/ccprpages/tracking-tool-impact-of-states-of-emergencies-on-civil-and-political-rights> pristupljeno: 24. 4. 2020.

MAĐARSKA KAO ILIBERALNA DEMOKRATIJA

Kako bismo u potpunosti razumjeli okolnosti i implikacije vanrednog stanja i akata koji su tim povodom doneseni, neophodno je da se bolje upoznamo s mnogobrojnim reformama koje je vladajuća stranka Fidesz implementirala od svog dolaska na vlast 2010. godine. Tada je koalicija² na čelu s Fideszom na izborima osvojila 68% mjesta u Parlamentu, s nešto više od 50% glasova, ali je zbog disproporcija u izbornom sistemu ovladala dvotrećinskom većinom.³ Na izborima održanim 2014. godine Fidesz je osvojio izbore sa 44,5% glasova ali je zbog promjena izbornog sistema⁴ ponovno ostvarena dvotrećinska većina u Parlamentu.⁵ Ova činjenica je posebno važna, budući da je za izmjene Ustava bila nužna dvotrećinska većina, te je vladajuća koalicija pristupila donošenju novog Temelnog zakona Mađarske ("Ustav").

Procedura donošenja Ustava, kao i njegov sadržaj, bili su metom kritike evropskih institucija i akademske zajednice, te je Evropski parlament usvojio izvještaj u kojem se između ostalog ističe manjak transparentnosti procedure donošenja novog ustava, neadekvatna uključenost civilnog društva i izostanak javnih konsultacija.⁶ Postupak donošenja Ustava trajao je nešto više od mjesec dana, s parlamentarnom debatom u trajanju od osam dana i uz zaobilaznje javnih konsultacija.⁷

Novim ustavom i njegovim mnogobrojnim amandmanima narušen je sistem provjera i balansa između tri grane vlasti i to prevashodno kroz slabljenje sudske vlasti.

² U koaliciji je uz Fidesz i Demokršćanska naroda stranka, koja se smatra Fideszovim satelitom, David Kosar, Katarina Šipulová, "The Strasbourg Court Meets Abusive Constitutionalism: Baka v. Hungary and the Rule of Law" *Hague Journal on the Rule of Law* Vol. 10, 2018, str. 86.

³ Kim Lane Scheppele, "Constitutional Coups in EU Law" u *Constitutionalism and the Rule of Law*, uredili Maurice Adams, Anne Meuwese, Ernst Hirsch Ballin, Cambridge University Press 2017, str. 448.

⁴ Gabor Halmai "The making of "illiberal constitutionalism" with or without a new constitution the case of Hungary and Poland", u *Comparative Constitution Making*, David Landau, Hanna Lerner, Edward Elgar Publishing, 2019, str. 309.

⁵ *Ibid.*

⁶ Izvještaj o prijedlogu kojim se Vijeće poziva da, u skladu s člankom 7. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, utvrdi da postoji očita opasnost da Mađarska teško prekrši vrijednosti na kojima se temelji Europska unija, 4. 7. 2018. para. 7, dostupno na:

https://www.europarl.europa.eu/meps/hr/96815/JUDITH_SARGENTINI/all-activities/reports/8,

pristupljeno 5. 5. 2020.

⁷ "Stating the Obvious – Rebutting the Hungarian Government's response to the Reasoned Proposal in the Article 7 procedure against Hungary" zajednički dokument nevladinih organizacija (Amnesty International Hungary, Hungarian Helsinki Committee, Mérték Media Monitor, Háttér Society, Hungarian Civil Liberties Union i Transparency International Hungary), str. 4, dostupno na:

https://tasz.hu/a/files/NGO_rebuttal_of_Article_7_Hun_gov_info_note_18102019.pdf
pristupljeno 5. 5. 2020.

Novi ustav napustio je institut *actio popularis*, ograničio mogućnost Ustavnog suda da preispituje ustavnost ustavnih amandmana, te kasnijim amandmanom onemogućio je Ustavnom sudu da se poziva na svoje ranije presude. Broj sudija Ustavnog suda je povećan s 11 na 15, a danas su 11 od 15 sudija izabrani od strane vladajuće koalicije⁸, od čega su dvojica bivši zastupnici koalicije u Parlamentu⁹, a “court-packing”¹⁰ vladajuće koalicije je dodatno osnažen činjenicom da novi ustav produžuje mandat sudija s 9 na 12 godina.

Vladajuća koalicija je svoj obračun s pravosuđem nastavila kroz smjenu predsjednika Vrhovnog suda Andrasa Bake, koja uslijedila nakon njegovih kritika vladajućeg režima, nakon čega je Evropski sud za ljudska prva utvrdio povredu slobode izražavanja.¹¹ Reforme nisu zaobišle ni niže sudske instance, u kojima je smanjenje dobi za obavezno umirovljenje sa 70 godina na 62 rezultiralo umirovljenjem 10% sudija u cijeloj državi.¹² Nakon presude Evropskog suda pravde, usvojen je novi zakon koji je propisivao postepeno smanjivanje dobi za obavezno umirovljenje na 65 godina, ali šteta je već učinjena budući da 90% sudija koji su izgubili status sudije nije vraćeno na ranija radna mjesta.¹³

Vladajuća koalicija je također preuzela kontrolu nad izbornom komisijom, tako što je novim izbornim zakonom okončala mandat tadašnjih članova prije isteka njihovog mandata, te imenovala nove članove običnom većinom.¹⁴ Imenovanja državnog revizora, glavnog tužioca i ombudsmena obavljaju se bez bilo kakvih konsultacija s opozicionim strankama, dok u državnoj agenciji za medije (koja ima jurisdikciju i nad javnim i nad privatnim medijima) nema nijednog predstavnika opozicionih stranaka.¹⁵ Može se očekivati da u savremenim demokratijama dominiraju stranačka imenovanja u bitnim

⁸ “Analysis of the performance of Hungary’s “One-party elected” Constitutional Court judges between 2011 and 2014” document pripremljen od strane Instituta Eötvös Károly, Mađarske unije građanskih sloboda i Helsinškog komiteta Mađarske, 2015, str. 2 dostupno na:

http://helsinki.hu/wp-content/uploads/EKINT-HCLU-HHC_Analysing_CC_judges_performances_2015.pdf pristupljeno 5. 5. 2020.

⁹ Bilj. 9, str. 5

¹⁰ Fraza kojom se označavao pokušaj predsjednika Franklina Delana Roosevelta da povećanjem broja sudija u Vrhovnom sudu SAD-a te imenovanjem sudija koje podržavaju New Deal promijeni dotadašnju poziciju Vrhovnog suda.

¹¹ Za više detalja vidi bilj. 2.

¹² Mark Dawson, Elise Muir. “Enforcing Fundamental Values: EU Law and Governance in Hungary and Romania.” Maastricht Journal of European and Comparative Law 19, no. 4 (December 2012), str. 470

¹³ Bilj. 9, str. 10

¹⁴ Miklos Bankuti, Gabor Halmai, Kim Lane Scheppele, “From Separation of Powers to a Government without Checks: Hungary’s Old and New Constitutions”, u *Constitution for a Disunited Nation: on Hungary’s 2011 Fundamental Law*, uredio Gabor Atila Toth, CEU Press 2012, str. 256.

¹⁵ Bilj. 4, str. 306.

oblastima, međutim, ono što Mađarsku izdvaja od ostalih jeste sveobuhvatna ustavna reforma te prateća reforma sudstva, medija i izborne komisije koja je rezultirala smjenama nebrojenih lica i instalacijom podobnih kadrova. Teško je oteti se dojmu da je u slučaju Mađarske jedan od osnovnih ciljeva bilo preuzimanje cjelokupnog državnog aparata i njegovo podređivanje stranačkim interesima. Neke ili sve od ovih pojedinačnih mjera su u izolovanim primjerima prisutne u svakodnevnom životu drugih država koje uživaju veći ugled od Mađarske, ali je kumulativni efekat taj koji Mađarsku izdvaja od ostalih, odnosno može se reći da je cjelina veća od ukupnog zbira njenih elemenata.

Na samom kraju ovog poglavlja vrijedi spomenuti kako je novi mađarski ustav, sistemske promjene koje su uslijedile i razvoj političke situacije koji je uslijedio nakon toga naišao na brojne osude Evropske unije, Vijeća Evrope, UN-a i OSCE-a.¹⁶ Osude nisu samo limitirane na reforme koje su elaborirane u ovom tekstu, već i na pitanja zaštite ljudskih prava i demokratskih vrijednosti uopšte. Osude svjetske i evropske javnosti predstavljaju konstantu u periodu Fideszove vladavine, no nisu konkretizovane u pritisku koji bi prisilio vladajuću koaliciju da promijeni modus upravljanja državom.

PROGLAŠENJE VANREDNOG STANJA U MAĐARSKOJ

Istog dana (11. marta 2020. godine) kada je i Svjetska zdravstvena organizacija proglasila pandemiju Covida-19, Vlada Republike Mađarske ("Vlada") proglasila je vanredno stanje, pozivajući se na član 15 (1) Ustava koji propisuje da Vlada obavlja sve funkcije i ovlaštenja koja nisu Ustavom, zakonom ili drugim aktom povjerena drugom organu, te član 53 koji u prvom stavu propisuje mogućnost proglašenja vanrednog stanja u slučaju prirodne katastrofe. Član 53 dalje propisuje kako će zakon donesen dvotrećinskom većinom (u Ustavu je korišten izraz "kardinalni zakon") propisati koje oblasti Vlada može uređivati svojim dekretima, te se ostavlja mogućnost da se takvim dekretima derogiraju odredbe zakona ili čak suspenduje primjena zakona. Dekreti koje Vlada donese tokom trajanja vanrednog stanja važe 15 dana, ukoliko njihovo važenje ne produži Parlament. Imajući u vidu činjenicu da je u momentu donošenja Ustava *de facto*

jedna partija raspolagala dvotrećinskom većinom, jasna je intencija ustavotvorca da se u slučaju prirodne katastrofe omogući lak transfer ovlasti na izvršnu vlast bez dodatnih provjera. Pored toga, dekreti vlade stavljaju se

¹⁶ Bilj. 8, para. 6

iznad zakona u hijerarhiji pravnih akata, budući da se materija koju zakon uređuje može uređivati na drugi način putem dekreta.

Gospomenuti zakon koji propisuje ovlaštenja i zadatke Vlade tokom vanrednog stanja nije donesen kada je vanredno stanje proglašeno, te je Vlada sve do 30. marta 2020. godine donosila dekrete za koje nije imala ovlaštenje. Tek 30. marta Parlament donosi Zakon o zaštiti od koronavirusa ("Zakon")¹⁷ nakon neuspjelog pokušaja donošenja zakona po hitnom postupku¹⁸ sedmicu ranije. Kritičari Orbane vlade zakon su kolokvijalno prozvali "Zakon o punomoći"¹⁹ po uzoru na zakon koji je donesen 1933. godine u Njemačkoj, a kojim je Hitleru omogućeno da finalizira uspostavljanje diktature.

Iako se možda moglo očekivati da Zakon razradi ustavne odredbe o ovlaštenjima Vlade, imajući u vidu da Ustav daje značajna ovlaštenja vladi uz napomenu da će ova oblast biti regulisana kardinalnim zakonom, to se nije desilo. Zakon u prvom paragrafu druge sekcije omogućava Vladi da donosi takve dekrete koji derogiraju odredbe zakona ili suspenduju njihovu primjenu, te da takvim dekretima preduzima druge vanredne mjere. Drugi paragraf iste sekcije uspostavlja ograničenja ovlaštenja Vlade, za koje se može reći da su velikodušno postavljena. Naime, Vlada može donositi dekrete da bi "prevenirala, kontrolisala i eliminisala pandemiju, te prevenirala ili izbjegla njene štetne posljedice". Budući da su posljedice pandemije nesagledive i vidljive u gotovo svim oblastima ljudskog djelovanja, može se reći da je Vladi dat bjanko ček u pogledu obima ovlaštenja koja ima. Istina, zakon propisuje da poduzete mjere moraju biti nužne i proporcionalne ciljevima koji se žele postići, no imajući u vidu činjenicu da redovni sudovi ne mogu donositi presude²⁰, pa je time i *de facto* blokiran put do Ustavnog suda²¹, jasno je da je ova odredba "papirni tigar" te da neće proizvoditi efekte za vrijeme pandemije. Zahvaljujući širokoj formulaciji, ova odredba omogućava vladi da suspenduje bilo koji zakon i uredi bilo koju oblast djelovanja, bez bilo kakvog nadzora tokom pandemije.

¹⁷ Prevod na engleski jezik dostupan na: http://njt.hu/translated/doc/J2020T0012P_20200331_FIN.pdf pristupljeno: 7. 5. 2020.

¹⁸ Za donošenje ovog zakona po hitnom postupku bila je neophodna 4/5 većina, kojom trenutna koalicija ne raspolaže

¹⁹ "Hungary just became a coronavirus autocracy" Daniel Kelemen, dostupno na: <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/04/02/hungary-just-became-coronavirus-autocracy/> pristupljeno: 7. 5. 2020.

²⁰ "There will be an extraordinary break in judgments handed down by Hungarian courts" dostupno na:

<http://abouthungary.hu/news-in-brief/there-will-be-an-extraordinary-break-in-judgments-handed-down-by-hungarian-courts/> pristupljeno: 7. 5. 2020.

²¹ Drugi državni organi kao što su glavni tužilac, ombudsmen ili predsjednik vlade, no kao što je ranije rečeno ove funkcionere imenovala je Fideszova većina te nije realno da će "gristi ruku koja ih hrani".

Zakon također Vladi propisuje obavezu da redovno obavještava Parlament o poduzetim mjerama, dok je u pogledu trajanja ovlaštenja Vlada ograničena na period trajanja vanrednog stanja, uz mogućnost da Parlament opozove ovlaštenja i prije nego što vanredno stanje bude proglašeno okončanim. Upravo je ova posljednja okolnost poslužila kao opravdanje – Parlament može da opozove ovlaštenja jednostrano i kad god to želi.²² Uzeto van konteksta, ovo ovlaštenje zaista ostavlja dojam snažne kočnice u rukama Parlamenta koji može da nadzire rad Vlade. Ipak, ne treba zaboraviti činjenicu da je Parlament u posljednjih 10 godina bio Orbanov lojalni saveznik te se ne bi moglo očekivati da na tom planu dođe do bilo kakvih značajnih promjena tokom vanrednog stanja. Dvotrećinska većina kojom Fidesz raspolaže garant je zadržavanja *statusa quo* u pogledu bilo kakvih aktivnosti Parlamenta.

Realno je očekivati da vanredno stanje rezultira koncentrisanjem moći u izvršnoj vlasti, te je takav aranžman prepoznat u gotovo svim savremenim ustavima, uz ograničene izuzetke (SAD, Belgija, Japan, BiH). No transfer ovlaštenja treba da ima nekoliko poluga koje onemogućavaju zloupotrebu prenesenih ovlaštenja. Nužno je da prenesena ovlaštenja budu što specifičnija i ograničena samo na one oblasti koje su zaista nužne za borbu protiv opasnosti koja prijete. Vidjeli smo da Zakon daje praktično neograničen mandat Vladi za navodnu borbu protiv pandemije.

Nadalje, ustavi često propisuju vremenska ograničenja, nakon kojih drugi organi daju svoju ocjenu opravdanosti poduzetih mjera i opravdanosti vanrednog stanja uopšte. Čak i Francuski ustav, za koji se smatra da daje najšira ovlaštenja izvršnoj vlasti od svih modernih ustava²³, propisuje da Ustavni savjet daje mišljenje o tome da li su uslovi za nastavak trajanja vanrednog stanja opravdani. Pored toga, predsjednik ima obavezu konsultacije Ustavnog savjeta. Mađarska ni

Ustavom ni Zakonom ne predviđa bilo kakvo uplitanje sudske vlasti. Pored toga, Zakon nije propisao nikakav rok za trajanje vanrednog stanja, što dodatno ukazuje na to da je u balansiranju između poštivanja ustavnog principa podjele vlasti i vladavine prava s jedne strane, i koncentrisanja moći u izvršnoj vlasti u (navodnu) svrhu borbe protiv pandemije, Mađarska značajno otišla u korist potonjeg.

Nadalje, ustavna teorija ističe kako je podjela vlasti u pogledu proglašenja vanrednog stanja ključna, te kako je nužno da organ koji proglašava vanredno

²² Govor premijera Orbana u Parlamentu 26. 3. 2020. dostupno na:

<https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-statement-in-parliament-responding-to-reactions-to-his-address-before-the-start-of-daily-business-20200323> pristupljeno: 7. 5. 2020.

²³ David Dyzenhaus. "States of Emergency" u *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law*, Michael Rosenfeld, Andras Sajó, Oxford University Press, 2012, str. 446.

stanje i organ čija se ovlaštenja povećavaju u vanrednom stanju nije isti.²⁴ Kao što je ranije rečeno, član 53 Ustava propisuje da vanredno stanje proglašava Vlada, te da je Vlada ta čiji dekreti u vanrednom stanju nadjačavaju zakon. No, i u hipotetičkoj situaciji u kojoj Ustav predviđa da proglašenje vanrednog stanja leži isključivo u rukama Parlamenta, jasno je da u situaciji u kojoj jedna stranka raspolaže s dvije trećine glasova takva vrsta podjele vlasti postoji samo *de iure*.

VANREDNO STANJE U PRAKSI

Kako bismo u potpunosti razumjeli opasnost koju gore opisana vrsta prenosa ovlaštenja u vanrednom stanju ima po društvo, potrebno je da sagledamo kako to vanredno stanje izgleda u praksi. Široko postavljena ovlaštenja rezultirala su donošenjem dekreta čija je svrha u kontekstu borbe protiv pandemije upitna, odnosno dekreta čija je veza s vanrednim stanjem praktično nepostojeća.

Kao i mnogi drugi lideri, i Orban je u vanrednom stanju posegnuo za ratnom terminologijom i frazama kao što su “borba protiv nevidljivog neprijatelja”. Međutim, Orban je otišao korak dalje i poslao vojno osoblje u 150 kompanija (javnih i privatnih) čiji se nastavak djelovanja smatra ključnim, a postavljena su i vojna lica na čelo svake bolnice u Mađarskoj, uz povećano prisustvo vojske na ulicama.²⁵ Koliko je autoru ovog teksta poznato, druge evropske države nisu posegnule za sličnim mjerama, a vlasti u Mađarskoj su kao opravdanje navele neophodnost za jedinstvenom centralnom komandom.²⁶

Dekreti su također iskorišteni za obračun protiv političkih neprijatelja, pa su tako umanjena sredstva onim gradovima u kojima je opozicija pobijedila na posljednjim lokalnim izborima, kroz preusmjeravanja prihoda od poreza koji su do sada išli lokalnim vlastima na više nivoe vlasti, gdje su neki “opozicioni” gradovi izgubili i do trećinu svojih prihoda.²⁷ Dekreti su također korišteni kako bi se preuzela kontrola nad pozorištima te nastavila izgradnja muzeja suprotno odluci Gradskog vijeća u Budimpešti, a dekret koji je predviđao formiranje 20 komiteta koji bi nadzirali djelovanje lokalnih i gradskih vlasti i vetirali njihove odluke (a kojim bi centralna vlast preuzela kontrolu nad

²⁴ Oren Gross, “Constitutions and emergency regimes” u *Comparative Constitutional Law*, Tom Ginsburg, Rosalind Dixon, Edward Elgar Publishing, 2011, str. 339.

²⁵ Gabor Halmay, Kim Lane Scheppele, “Don’t Be Fooled by Autocrats! Why Hungary’s Emergency Violates Rule of Law” dostupno na: <https://verfassungsblog.de/dont-be-fooled-by-autocrats/>, pristupljeno 8. 5. 2020.

²⁶ “Coronavirus: 51 Hospitals under Military Command”, dostupno na: <https://hungarytoday.hu/coronavirus-hungary-hospitals-military-command/>, pristupljeno 10. 5. 2020.

²⁷ “Poland and Hungary Use Coronavirus to Punish Opposition” dostupno na: <https://www.nytimes.com/2020/04/22/world/europe/poland-hungary-coronavirus.html>, pristupljeno 8. 5. 2020.

“opozicionim” lokalnim i gradskim vlastima) povučen je nakon nepuna 24 sata uslijed reakcije javnosti.²⁸

Imajući u vidu da vanredno stanje još uvijek traje, može se očekivati nastavak donošenja ovakvih i sličnih dekreta. Izostanak adekvatnog ograničenja i nadzora nad poduzetim mjerama očekivano je rezultirao mjerama čija je svrha u kontekstu borbe protiv pandemije nejasna ili nepostojeća.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Pitanje koje se može postaviti na samom kraju ovog teksta jeste svrha ovakvog preuzimanja vlasti. Jasno je da vladajuća partija ima dvotrećinsku većinu u Parlamentu, te da je kroz proteklu deceniju preuzela kontrolu i nad raznim drugim organima i agencijama bitnim za vršenje vlasti. Zbog čega onda ovakav *coup de grace* demokratiji? Budući da ovo pitanje napušta okvire prava i zadire u druge društvene nauke, kratko ću se osvrnuti na dva potencijalna odgovora. Prvi je taj da mnoge autokrate, pa i Orban, koriste novonastalu situaciju u svrhe svoje perpetualne izborne kampanje, te izranjaju kao vođe u novonastalom ratu. U prilog takvom odgovoru ide i ratna retorika i povećano prisustvo vojske u svim sferama života. Drugi potencijalni odgovor ima nešto praktičnije implikacije – uprkos činjenici da Fidesz suvereno vlada Parlamentom, tu su njegove odluke ipak predmet komentara opozicije tokom njihovog donošenja, i shodno tome povećane pažnje javnosti. Dekreti su izloženi manjem nivou skrutinizacije i podobniji su za nešto “hrabrije” i drastičnije zahvate.

Mjere i potezi vladajuće koalicije su od samog početka nailazile na osudu evropske i svjetske javnosti, koje ni ovaj put nisu izostale. Čak 13 evropskih zemalja potpisalo je deklaraciju kojom se upozorava na kršenje demokratskih principa. Naravno, organi Evropske unije izrazili su zabrinutost zbog ovakvog razvoja situacije. Vladajuća koalicija je ranije pokazivala otpornost ka bilo kakvoj vrsti vanjskog pritiska, te se može očekivati da će i ova salva osuda efekta.

Ovakvo ustavno stanje rezultat je domino-efekta koji traje još od proglašenja Ustava 2011. godine. Donošenje ovog ustava i sve subsekventne mjere koje su poduzete, a koje su na negativan način okupirale pažnju svjetske i evropske javnosti, direktna su posljedica nedostatka poluga moći koje su sposobne suprotstaviti se većini i spriječiti njenu zloupotrebu. Tiranija većine je opasnost koja je inherentna demokratiji kao principu i izostanak

²⁸ “Decrees that have nothing to do with the Coronavirus Pandemic” dostupno na: <https://hungarianspectrum.org/2020/04/01/decrees-that-have-nothing-to-do-with-the-coronavirus-pandemic/> pristupljeno 8. 5. 2020.

adekvatnih mehanizama kontrole rezultira situacijama kao što je ova koja je predmet ovog teksta.